

BTT i camins. Oportunitat o amenaça?

Debat amb especialistes

Els camins són un patrimoni cultural i natural de gran valor que connecten el passat amb el present, sent testimonis vius de la història, l'economia i l'arquitectura rural. No obstant això, la creixent popularitat de la bicicleta de muntanya (BTT) ha plantejat un intens debat sobre la seva compatibilitat amb la conservació d'aquests espais.

És una oportunitat per dinamitzar el territori i fomentar un turisme sostenible o una amenaça per al patrimoni i els ecosistemes locals?

En aquest debat, abordem el dilema mitjançant les aportacions de veus especialitzades, que exposen els arguments a favor i en contra, així com també la visió de part d'un representant de l'administració pública.

La creixent popularitat de la bicicleta de muntanya (BTT) ha plantejat un intens debat sobre la seva compatibilitat amb la conservació dels camins pirinencs

EXPERTS. Veus especialitzades en BTT i camins que exposen els seus arguments.

MARC GÓMEZ (MG)
Aran Bike Parks

Empresa ubicada a la Val d'Aran, especialitzada en la promoció de l'activitat de mountain bike, en disciplines com l'enduro i el downhill.

FERNANDO RIVERA (FR)
Lo Podall Pallars

Entitat sense ànim de lucre del Pallars Jussà dedicada a la recuperació de camins antics, la promoció de la BTT i l'organització d'esdeveniments com la VIBIKE i la Tampanada.

CESC CAPDEVILA (CC)
Ramat de Camins

Ruta de senderisme que uneix setanta pobles pirinencs per antics camins veïnals. Capdevila, guia de mitja muntanya, n'és el promotor i gestor.

XAVIER CAMPILLO (XC)
Camí General

Empresa dedicada a l'elaboració d'inventaris de camins, dictàmens pericials sobre la seva titularitat i projectes de disseny de xarxes de camins.

JORDI GAVALDÀ (JG)
Conselh Generau d'Aran

Òrgan de govern de la Val d'Aran. Gavalvà és expert en risc d'allaus i en el disseny i condicionament d'itineraris per a la BTT.

És compatible si els camins es mantenen adequadament i si els ciclistes respecten els camins i el seu ús

És compatible la pràctica de la BTT amb la conservació dels camins tradicionals?

MG. Des del nostre punt de vista, sí que és compatible, sempre que es faci un ús respectuós. Això implica evitar una conducció massa esportiva o a alta velocitat. També cal destacar que per a la conservació d'aquests camins, és necessari un manteniment efectiu.

FR. Totalment compatible, i fins i tot pot ser beneficiosa. El creixement de la BTT ha contribuït a netejar i recuperar camins antics que estaven oblidats i en desús, posant-los en valor.

CC. No és compatible, almenys a les zones del Pirineu que conec. Tot i que hi ha diferents tipus de BTT i camins tradicionals, la convivència és complicada. A més, hi ha un problema amb la

conservació: no hi ha prou recursos per arreglar els camins deteriorats.

XC. Sí, és compatible si els camins es mantenen adequadament i si els ciclistes respecten els camins i el seu ús. És essencial combinar el manteniment amb una gestió sostenible.

JG. En general, sí que és compatible, però s'ha de considerar que la BTT inclou diverses modalitats amb impactes diferents. Les més agressives, com les que prioritzen la velocitat en descens, no són compatibles amb els usos tradicionals i s'han de limitar a circuits específics.

Caldria evitar el pas de BTT per aquells camins amb uns valors més rellevants a preservar?

MG. Potser sí. No cal que tots els camins siguin d'ús per a la bicicleta, especialment aquells amb un valor molt alt.

FR. No necessàriament. No té per què afectar més un camí una família en bicicleta que gent caminant amb bastons o animals. Caldria analitzar quins valors es volen preservar i decidir les regulacions pertinents, com limitar la velocitat de les bicicletes.

CC. Si considerem que els camins antics són un patrimoni per si mateixos, incloent-

hi els murs de pedra seca, els empedrats i les històries que els envolten, cal evitar qualsevol impacte negatiu. Això pot implicar limitar certes modalitats de BTT.

XC. Sí, especialment en aquells camins amb elements constructius d'alt valor o amb gran fragilitat. En aquests casos, el pas de BTT podria perjudicar el patrimoni històric o natural. També cal considerar la concurrència: en camins amb molts senderistes, la convivència pot ser problemàtica.

JG. Els camins tradicionals van ser concebuts per al trànsit a peu o amb animals, no per a bicicletes. Tot i això, en general no crec que sigui necessari restringir-ne l'accés per norma. Només en casos específics on sigui evident que el pas de bicicletes degrada el camí.

Com podem equilibrar la promoció del turisme en bicicleta amb la necessitat de protegir els ecosistemes locals?

MG. No creiem que l'ús de la BTT sigui més perjudicial que altres activitats com el senderisme. Estudis demostrin el seu poc impacte ambiental sobre la flora i la fauna.

FR. Igual que amb altres activitats com caminar, córrer, esquiar o buscar bolets. L'element determinant és la conducta humana, no tant el fet d'anar a peu o en bicicleta. Promovent bones pràctiques i respectant els espais naturals, es pot garantir la compatibilitat.

CC. La promoció de la BTT ha d'anar acompanyada de polítiques de conservació específiques per cada zona. És fonamental treballar conjuntament entre ens públics, privats i la comunitat local per tenir una visió integral del territori. A les zones protegides, com el Parc Nacional d'Aigüestortes, es pot permetre el pas de BTT només per camins específicament designats.

XC. La BTT no hauria de tenir més impacte que el senderisme, sempre que es respectin

Aran Bike Parks

els camins establerts. En ecosistemes sensibles, cal controlar la freqüència d'ús tant de ciclistes com de senderistes.

JG. El principal problema és la massificació, que pot dificultar la protecció dels ecosistemes. Per abordar-ho, és clau implementar polítiques de regulació d'accés. La modalitat esportiva no és tan determinant com el comportament dels usuaris envers el medi natural.

Quina estratègia és més òptima, camins compartits entre BTT i senderistes, o camins exclusius per a BTT i camins exclusius per a senderistes?

MG. Actualment, sembla millor separar xarxes de camins, amb vies exclusives per a BTT i altres per a senderistes. La manca de respecte mutu entre usuaris complica la convivència. Per solucionar-ho, cal educar i informar amb normes clares.

FR. Depèn de les característiques de cada zona. En àrees amb gran afluència

L'element determinant és la conducta humana, no tant el fet d'anar a peu o en bicicleta

Aran Bike Parks

turística, són preferibles camins exclusius per evitar conflictes, especialment en modalitats com l'enduro. En zones menys turístiques i amb modalitats més suaus com l'XC o el ral·li, els camins compartits poden funcionar.

CC. Preferiria camins d'ús exclusiu per a cada modalitat, però sense crear nous camins per a la BTT. Ja existeix una xarxa àmplia que podria adaptar-se per a aquests usos.

XC. L'ús compartit és preferible quan és viable, ja que optimitza recursos i fomenta la convivència. No obstant, si l'ús és intens o les característiques del camí ho dificulten, pot ser necessari establir vies exclusives.

JG. Els camins compartits són la millor opció, ja que la xarxa de camins tradicionals és prou extensa per a tots els usos. Construir una xarxa específica per a la BTT no seria viable ni territorialment ni mediambientalment, especialment a les zones de muntanya.

Quines iniciatives han demostrat èxit en altres regions geogràfiques per compatibilitzar la BTT i la conservació ambiental?

MG. Informar i educar els usuaris és important per garantir el respecte mutu entre ciclistes i senderistes. Comparant amb altres països, com França, es necessita establir normes clares i transmetre-les, ja que la BTT no genera més impacte ambiental que altres activitats al medi natural.

Informar i educar els usuaris és important per garantir el respecte mutu entre ciclistes i senderistes

FR. L'educació i la conscienciació són factors clau per preservar el medi ambient. Proponem campanyes de sensibilització, normatives clares i col·laboració entre administracions locals, associacions de BTT i altres actors del territori per fomentar bones pràctiques i respecte pels espais naturals.

CC. Les meves experiències són recents i difícils d'avaluar, però recordo el Parc Nacional de Bialowieza, a Polònia, on el lloguer de bicicletes als pobles permet recórrer pistes amples i planes per buscar el bisó europeu, mentre es prohibeix el trànsit de vehicles, una gestió encertada de l'espai natural.

XC. A Europa, moltes regions han apostat per la compatibilitat entre BTT i conservació, implementant mesures

La promoció de la BTT ha d'anar acompanyada de polítiques de conservació específiques per cada zona

Aran Bike Parks

És essencial fer campanyes que fomentin un ús respectuós del medi natural i garanteixin els drets de tots els usuaris

com la senyalització clara, la delimitació d'usos i la sensibilització ambiental dels usuaris. Tot i això, encara manca perspectiva per avaluar plenament l'eficàcia d'aquestes iniciatives.

JG. Hi ha models diferents de gestió de camins, des de xarxes separades com als EUA fins a xarxes integrades més comunes a Europa. En qualsevol cas, és essencial fer campanyes que fomentin un ús respectuós del medi natural i garanteixin els drets de tots els usuaris.

La creació de zones específiques per a la BTT podria ajudar a preservar els camins tradicionals? Quins serien els pros i contres d'aquesta estratègia?

MG. Crear zones específiques per a la BTT és fonamental per protegir el medi ambient i millorar l'experiència dels ciclistes. Els avantatges inclouen el control de l'erosió, la resolució de conflictes amb senderistes, la conservació del medi, i la creació d'una xarxa sostenible. L'únic inconvenient és la inversió requerida per separar els camins.

FR. Els pros de la creació de zones específiques per a la BTT és la possibilitat de dissenyar els senders amb els pendents i corbes apropiades per tal que l'erosió provocada per l'aigua i les frenades sigui mínima. Els contres són que en zones poc poblades amb poc turisme en l'àmbit del senderisme com la nostra els camins tradicionals poden quedar abandonats.

CC. La creació de zones específiques per a la BTT pot evitar el mal ús dels camins tradicionals, però el problema de conservació no són les BTT, sinó la falta de recursos. Si aquestes zones de BTT són gestionades pels mateixos propietaris dels camins vells, pot sorgir un problema de finançament per al seu manteniment.

XC. Els circuits o zones específiques per a disciplines com el descens ofereixen avantatges com la preservació del patrimoni, la reducció de l'impacte ambiental i la millora de la seguretat. No obstant això, els inconvenients inclouen els alts costos de creació i manteniment, així com la possible concentració excessiva d'usuaris en espais reduïts.

JG. Només algunes modalitats concretes de BTT justificarien la creació de camins nous i exclusius. El territori no està preparat per assumir l'impacte ambiental de la construcció de nous camins, i qualsevol excepció per atendre necessitats específiques ha de ser puntual, no una norma general.

Quin paper juguen les administracions locals en la gestió i regulació dels camins compartits entre BTT i senderisme?

MG. Els ajuntaments gestionen els camins al seu territori, i a la Val d'Aran fa 15 anys que es treballa en camins específics per a la BTT. Actualment, s'està impulsant una campanya per fomentar el respecte entre ciclistes i senderistes mitjançant senyalització i difusió, amb l'objectiu de garantir que els camins de BTT siguin exclusius per a ciclistes.

FR. L'administració hauria de jugar el paper principal, però sempre basant-se en el coneixement i experiència dels agents implicats, és molt important conèixer el punt de vista de federacions, associacions, clubs, usuaris. Taules rodones com la que va es va fer a la Vall d'Aran a través de l'IDAPA són fonamentals.

CC. Els camins poden ser públics o privats, i els públics són gestionats per ajuntaments, EMDs o la Generalitat. Tot i que els ajuntaments poden establir normatives, molts no han fet

**La convivència
entre la BTT
i els camins
tradicionals
és un repte
que requereix
solucions
equilibrades i
adaptades a
cada territori**

un inventari de camins, creant confusió entre usuaris, com senderistes i ciclistes, que sovint assumeixen que tots els camins són públics.

XC. Les administracions locals tenen un paper clau en garantir la compatibilitat entre els diferents usos dels camins. Això inclou conservar el viari públic, protegir el patrimoni cultural i ambiental, establir normes reguladores mitjançant ordenances i planejament urbanístic, i promoure la sensibilització i educació dels usuaris.

JG. Les administracions locals tenen un paper essencial en la gestió dels camins públics i terrenys comunals, actuant de manera proactiva per evitar problemes. És crucial informar la població sobre els drets i deures al medi natural per promoure la convivència i un ús responsable dels espais.

La convivència entre la BTT i els camins tradicionals és un repte que requereix solucions equilibrades i adaptades a cada territori. La promoció de zones específiques per a la bicicleta, la sensibilització dels usuaris i una regulació clara per part de les administracions locals poden ser claus per preservar aquests espais sense renunciar als beneficis socials, culturals i econòmics de la pràctica esportiva. Si bé no hi ha una fórmula única, el consens entre usuaris, gestors i comunitats locals és essencial per garantir que aquesta oportunitat no esdevingui una amenaça per al patrimoni i la biodiversitat. Al capdavant, el futur dels camins tradicionals depèn de la capacitat col·lectiva per respectar-los i mantenir-los vius.

